№ 200 Դեկտեմբերի 20 Երեքշաբթի 1883 Դեկտեմբերի 20 Երեքշաբթի № 200

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1884 ԹՒԻՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՑՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ՆՈՑՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ:

ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:

ՀԱՍՑԷՆ. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիւրքիայից:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Կարմիր ծաղիկը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Այս օրերս ստացանք պ. Ա. Մէլիք-Ազարեանցի միջոցով 549 րուբլ, որ Մօսկվայի հայերը հաւաքեցին յօգուտ Վանի կենտրօնական դպրոցի: Ահա նուիրատուների անունները: Բաղդասար Սարգսեանց 300 ր., Յովհաննէս Սարգիսով 50 ր., եղբարք Ժամհարեանց 30 ր., Մկրտիչ Մէլիքէնցէվ 26 ր., Արիստակէս Վարդանեանց 26 ր., Բագրատ Ծովիանով 25 ր., անյայտ ոմն 25 ր., Խաչատուր Փանիեանց 25 ր., Մկրտիչ Բուղդանեանց 10 ր., Պետրոս Ադամեան 10 ր., Մաթվէյ Շամխարեանց 10 ր., անյայտ ոմն 10 ր., Ակիմ Բաբանասեանց 3 ր.: Ընդամենը 549 րուբլ:

Այդ գումարը ուղարկվեցաւ Մօսկվայից պ. Մէլիք-Ազարեանցին պ. Արիստակէս Վարդանեանցի ձեռքով: Կաչխատենք, որքան հնար է, շուտ հասցնել այդ գումարը Վանի դպրոցի վարչութեանը:

—

Այս օրերս հրատարակվեցաւ առանձին գրքոյկով Ալէքսանդր Երիցեանցի «Վենետիկի Մխիթարեանք» վերնագրով գրուածքը, որ սրանից առաջ տպվում էր «Արձագանք» շաբաթաթերթում: Այդ գրքոյկը իր հետաքրքիր բովանդակութեամբ ծանօթ է «Արձագանքի» ընթերցողներին, բայց հայ ընթերցողին առհասարակ խորհուրդ ենք տալիս առնել Երիցեանի գրքոյկը: «Մշակի» ներկայ համարում տպում ենք գրքոյկի յայտարարութիւնը: Երիցեանի վերոյիշեալ գրուածքի մասին մենք մի այլ անգամ կը խօսենք մեր լրագրում:

—

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷԴԻՑ մեզ հաղորդում են, որ Գօկչա լճի ջուրը պակասել է, այնպէս որ լճից հոսող առուն, որը խառնվելով «Ծաղկաձոր» անուանեալ մհալի ջրերին՝ կազմում էր Զանգու գետը, բոլորովին ցամաքել է, և այդ պատճառով Ծաղկաձոր մհալի Ջիլչա և Շահրիզ գիւղերի բնակիչները շատ նեղութիւն են կրում ջրի սակաւութիւնից: Վերոյիշեալ գիւղերի ջրաղացները արդէն դադարել են գործելուց: Թէպէտ տեղիս գաւառապետը, ինչպէս լսել ենք, յայտնել է այդ բանի մասին Երևանի նահանգապետին, բայց դեռ ևս ոչինչ կարգադրութիւն չէ եղած:

—

ԼՕՌՈՒՑ մեզ գրում են հետևեալը. «Մեղուի» № 110-ի մանր լուրերի մէջ կարդացինք Հաղբատի վանքի վանահայր Յովսէփ վարդապետ Խարագեանցի հրապարակական շնորհակալութիւնը այն բարեպաշտ ութ անձանց, որոնք անցեալ 1882 թւին նոյն վանքի ուսումնարանին նուիրած են տաս-տաս րուբլ: Պէտք է խոստովանած, մենք շատ զարմացանք հայր սուրբի տուած լակօնական հաշւի վրա: Հայր սուրբը մեծ հաշիւներ է զանցառութեան տուել: Ասածներս ստուգելու համար բերենք այստեղ մի քանի փաստեր, որ մենք անձամբ, 1882 թւին, կարողացանք հաստատ աղբիւրներից ժողովել: Ա) Հաղբատի վանքապատկան ընդարձակ կալուածներից, հարսանիքներից (դռնաբացէք և խաչահամբոյր) և մոմավաճառութիւնից ստացվել է 830 րուբլ. բ) շրջաբերական արդիւնք.—Ղազախի գաւառից և նոյն իսկ Հաղբատի բնակիչներից ս. Նշանին նուիրված է 625 րուբլ. գ) ս. Նշանին ուխտաւորներից նուիրած մատաղներից և ուխտաւորներից խաչահամբոյր ստացվել է 562 ր. և 4) հայր սուրբի յիշած բարեպաշտ տիկիններից 80 րուբլ: Ուրեմն, մեր հաշւով, 1882 թւին հայր սուրբը ստացել է ընդամենը 2092 րուբլ, որի $1/3$ մասը, այսինքն 697 ր. 33 կոպէկ, համաձայն մեր նախկին կաթողիկոսների կարգադրութեան, սեփականութիւն է Հաղբատի վանքի ուսումնարանի: Հայր սուրբը այդ ահագին գումարից միմիայն 80 ր. է յիշում, իսկ մնացածի համար ոչինչ չէ ասում. երևի մոռացել է: Յուսով ենք, որ հայր սուրբը, կարդալով մեր այս փոքրիկ նկատողութիւնը, կը մտաբերէ և կը շտապէ հրապարակաւ հաշիւ տալ ի գիտութիւն հասարակութեան և յարգելի նուիրատուաց: Ցանկալի էր իմանալ, թէ արդեօք այդ փողերը ինչ բանի վրա է ծախսել հայր սուրբը, քանի որ մեզ բոլորիս յայտնի է, որ Հաղբատի ուսումնարանի դրանը վրա երեք տարի է, որ մեծ փականք է դրած»:

Ախալքալաքի հայ ընթերցարանի վարչութեան նախագահ Ս. քահանայ Դէմիրճօղլեանցը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Ընդունելով ընթերցարանի վարչութեան հրաւէրը, մի խումբ բանիմաց և զգայուն երիտասարդներ սկսած են իրանց մէջ դրամական նուէրներ ժողովել յօգուտ ընթերցարանի: Մէկ ամսվայ ընթացքում, մի քանի անձանց տներում եղած երեք փոքրիկ ճաշկերոյթների ժամանակ ժողովված և յանձնված է ընթերցարանի վարչութեանը 51 րուբլ: Նուիրատու պարոններին և յարգելի տանտէրերին հրապարակաւ յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը»:

—

Կիրակի, դեկտեմբերի 18-ին, Արծրունու Թատրոնական դահլիճում պ. Ս. Արծրունու նախագահութեամբ կայացաւ Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովի նիստը վարչութեան հինգ անդամներ և հինգ փոխանդամներ ընտրելու համար: Այդ նստին Ընկերութեան շատ քիչ անդամներ ներկայ էին, բայց ընդհանուր ժողովի նախագահը նիստը կայացած համարեց, հիմնվելով Հայոց Բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութեան այն յօդուածի վրա, որով նիստը կայացած է համարվում, երբ ներկայ են լինում ընկերութեան անդամների $1/20$-դական մասը: Նիստը կայանալուց յետոյ կարդացվեցան պ. բժշկապետ Շահպարոնեանցի նախագահութեամբ եղած նախկին երկու ընդհանուր ժողովների արձանագրութիւնները, որից յետոյ պէտք է քուէարկվէին ընտրելի անդամները, բայց յարմար դատվեցաւ այդ անգամ ևս յետաձգել անդամների ընտրութիւնը, որովհետև ընդհանուր ժողովին շատ քիչ մարդիկ էին ներկայ, և այդպիսով խափանվեցաւ ժողովը: Զարմանում ենք մեր հասարակութեան վրա. մեզանում իւրաքանչիւր մարդ ուզում է ընկերութիւն հիմնել, դպրոց կառուցանել միայն փառք վայելելու համար, իսկ երբ արդէն ընկերութիւնը հիմնված է, դպրոցը շինված է, այլ ևս նրանց վրա ոչ ոք ուշադրութիւն չէ դարձնում, կարծես թէ շնորհքը հիմնելու մէջն է և ոչ թէ նրան կառավարելու մէջ: Ամօթ է, վերջապէս, անտարբեր գտնվել դէպի մի այնպիսի ընկերութիւն, որի բարերար ազդեցութիւնը տարածվում է Կովկասի ամբողջ հայ երիտասարդութեան վրա, որոնցից շատերը այդ ընկերութեան շնորհիւ միջոց և ճանապարհ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԾԱՂԻԿԸ

IV

Նա գիտէր, որ ինքը գժանոցումն է, գիտէր ինչև անգամ, որ ինքը հիւանդ է: Երբեմն, ինչպէս և առաջին գիշերը, նա արթնանում էր անհանգիստ անցկացրած ամբողջ օրից յետոյ, զգալով թուլութիւն բոլոր անդամներում և սարսափելի ծանրութիւն գլխում, այնուամենայնիւ խաղաղ դրութեան մէջ էր գտնվում: Կարելի է գիշերային աղօտ լոյսի տպաւորութիւնների բացակայութեամբ, կամ տեղի թոյլ գործունէութեան պատճառով է բացատրվում՝ որ նա այսպիսի րոպէներում պարզ հասկանում էր իր դրութիւնը և կարծես առողջ լինէր: Բայց գալիս էր ցերեկը: Հէնց լուսանում էր թէ չէ, նա նորից ենթարկվում էր զանազան տպաւորութիւնների ազդեցութեանը, որոնց դէմ մաքառելու համար անզօր էր նրա թոյլ ուղեղը և նորից նա դառնում էր անմիտ: Նրա դրութիւնը ներկայանում էր ուղիղ և անհեթեթ դատողութիւնների մի խառնուրդ: Նա համկանում էր, որ ինքն շրջապատված է հիւանդներով և կարծում էր, որ լաւ ծանօթ է նրանց ամեն մէկի կերպարանքի հետ: Հիւանդանոցում բնակվում էին զանազան ժամանակի և զանազան տեղերի մարդիկ: Այստեղ կային և և մեռած և կենդանի մարդիկ: Այստեղ գտնվում էին աշխարհիս հսկաները և նշանաւոր մարդիկները: Կային և վերջին պատերազմում սպանված և յարութիւն առած զինուորները: Նա տեսնում էր իրան մի կախարդական և երկրիս բոլոր ուժերը իր մէջ ժողոված շրջանում և գուռզ մոլեգնութեամբ համարում էր իրան այդ շրջանի կենտրօնը: Հիւանդանոցում գտնվող նրա բոլոր ընկերակիցները հաւաքվել էին այստեղ կատարելու մի գործ, որը նրան ներկայանում էր հսկայական, երկրիս երեսին պատահող բոլոր չարիքների դէմ ուղղած մի ձեռնարկութիւն: Նա չը գիտէր ինչումն էր կայանում այդ ձեռնարկութիւնը, բայց զգում էր իր մէջ մեծ ոյժ նրան կատարելու համար: Նա կարողանում էր, նայելով մարդկանց երեսին, կարդալ նրանց մտքերը, առարկաների մէջ նա տեսնում էր նրանց բոլոր պատմութիւնը: Հիւանդանոցի պարտիզում գտնվող կնձնի մեծ ծառերը պատմում էին նրան իրանց անցկացրած օրերից ամբողջ լեգենդաներ: Հիւանդանոցի շէնութիւնը շատ հին էր և նա կարծում էր, որ սա Պետրոս մեծի ժամանակներից է և համոզված էր, որ մինչև անգամ կայսրը նրա մէջ ապրում էր Պօլտաւեան պատերազմի ժամանակ: Նա այդ ամենը կարդում էր պատերի, թափված սուաղի և աղիւսի կտորների վրա. տան և պարտիզի ամբողջ պատմութիւնը գրած էր նրանց վրա: Նա կարծում էր, որ մեռելատան փոքրիկ սենեակում կամ ամբողջ տասնեակներով և հարիւրներով մեռեալներ և նայում էր նրա դէպի պարտիզի մի անկիւնը ուղղված լուսամուտը և տեսնում էր կեղտոտ ու ծխածանով ծածկված ապակիներում և լոյսի անորոշ անդրադարձութեան մէջ զանազան ծանօթ կերպարանքներ ու գծագրութիւններ, որոնց նա մի ժամանակ տեսել էր կամ կեանքում կամ պատկերների վրա:

Վերջապէս եղանակը պարզվեց և օրերը պայծառացան. հիւանդները ամբողջ օրերը անց էին կացնում պարտիզի մի մասում, որը ծածկված էր ծառերով և ծաղիկներով: Վերակացուն նրանցից փոքր ինչ ընդունակին տալիս էր բան անելու: Ամբողջ օրերը աւլով ծածկում էին պարտիզի ճանապարհները, ջրում էին ծաղկոցները, ձմերուկների, վարունգների և սեխերի ածուները: Այգու մի անկիւնը ծածկված էր կեռասենու խիտ ծառերով, որոնցից ոչ հեռու ձգվում էին պատենածառերից կազմած ճեմելիքներ: Մէջտեղում, արհեստական բլրի վրա բուսած էին շատ գեղեցիկ ծաղկոցներ, որոնցից պայծառագոյնները անկոտած էին վերևի տարածութեան չորս կողմով, իսկ նրա կենտրոնում փառաւոր կերպով երևում էր մի մեծ և հազւագիւտ գեղձն գամբաղ կարմիր բծերով: Այդ բոլորակը ամբողջ պարտիզի կենտրոնն էր ներկայացնում և կարելի էր նկատել, որ մինչև անգամ հիւանդներից շատերը տալիս էին նրան մի խորհրդաւոր նշանակութիւն: Նորեկ հիւանդին ևս նա օտարոտի երևեցաւ: Պարտիզի ճեմելիքների երկու կողմերով շարված ծառերը տընկուել էին հիւանդները: Այստեղ կային ամեն տեսակ ծաղկուններ, որոնք պատահում են մանաւանդ մօլօրօսխական պարտէզներում. հաճարի բարձր հասկեր, պայծառ պետունիներ (բոյս) ծխախոտի թուփեր վարդագոյն ծաղկունքներով, նանուխ, մարգարտածաղիկներ, հնդկաց թարաներ (настурція) և մեկոն:

Այստեղ, սրանցից ոչ հեռու բուսել էին մի առանձին տեսակ խաշխաշի երեք թփիկներ, որոնք սովորականից փոքր էին և աւելի պայծառ գոյն ունէին: Սրանք այն ծաղիկներն էին որոնք ապշեցրին հիւանդին, երբ գժանոց մտնելուց յետոյ առաջին օրը ապակեայ դրան միջով նայում էր դէպի պարտէզ:

Առաջին անգամը այցելելով այգին, նա դեռ ևս ցած չիջնելով պատշգամբի սանդուղքից, նայեց այս պայծառ ծաղկունքներին, որոնք թւում երկուսսն էին և որոնք միւս ծաղկունքներից առանձին էին բուսել, այնպէս որ նրանք շրջապատած էին խիտ սագաթաթերով և մոլախոտով (бурьянъ). Հիւանդները մեկեանց յետևից դուրս էին գալիս դռնից, որի մօտ կանգնած էր պահապանը, որը նրանցից իւրաքանչիւրին տալիս էր բամբակի սպիտակ թելից հիւսած և վրան կարմիր խաչ նկարած գլխարկ: Այս գլխարկները մի ժամանակ կրում էին զօրքերը պատերազմում և գնած էին աճուրդով: Իսկ հիւանդը, ի հարկէ, տալիս էր այդ կարմրագոյն խաչին մի առանձին, խորհրդաւոր նշանակութիւն: Նա վերցրեց իր գլխարկը և

են գտել և այժմ ևս գտնում են շարունակելու իրանց ուսումը թէ արքունական և թէ մեր ուսումնարաններում:

—

Պարսկաստանի Դավրէժ քաղաքից մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Մշակի» ներկայ թւի № 54-ում մենք արդէն յայտնեցինք քաղաքիս Լիլաւայ թաղի «Ընթերցասիրաց ընկերութիւն» վերնագրով նորաբաց ընթերցարանի վերաբերմամբ, որը բացված է մօտաւորապէս 20-աչափ եռանդուն երիտասարդների անդամակցութեամբ և գործվում է հասարակութեան ընդհանուր քուէարկութեամբ ընտրված հայ երկսեռ դպրոցների այժմեան հոգաբարձութեան հսկողութեան ներքոյ: Ընթերցողը կը յիշէ անշուշտ, որ այդ ընթերցարանի թշուառ դրութիւնը մանաւորապէս բարւոքելու համար, առանձին նամակներով դիմել էինք պ. պ. հայ լրագրապետներին և հեղինակներին խնդրելով՝ որ նրանք էլ չը զլանան մասնակցել մի այսպիսի բարենպատակ ձեռնարկութեան, առաջինները՝ իրանց պարբերական թերթերով յորդորելով հասարակութեանը օժանդակութեան ձեռք կարկառելու, իսկ վերջինները՝ իրանց հեղինակութիւններից մի մի օրինակ նուիրելով Թաղիս նորաբաց աղքատիկ ընթերցարանին: Բայց ցաւօք սրտի պէտք է խոստովանել, որ մեր խնդիրքը մնաց «ձայն բարբառոյ յանապատի», բացի «Մշակը» և «Արձագանքը», որոնք համակրելով մեր ձեռնարկութեան, մեր յօղուածին տեղ տուին իրանց թերթերի մէջ: Ընթերցարանը թէև իր գոյութեամբ պարտական է ազնիւ հոգաբարձութեան և ընկերութեան, բայց առաւելապէս պարտական է «Մշակին» և Արձագանքին», որոնց յորդորների շնորհիւ արդէն ընթերցարանը ունի 100-աչափ ընթերցանելի սեփական գրքեր նուիրված մի քանի մարդասէրներից: Ընթերցարանիս ընկերութեանը քաջ յայտնի լինելով պ. Սանասարեանցի մարդասիրական եռանդը, ամենախորին յարգանքով խնդրում է, ինչպէս շատ բարենպատակ գործերում, նոյնպէս և Թաղիս ընթերցարանի անտանելի դրութիւնը բարւոքելու համար, բարեհաճել ցոյց տալ իր առատաձեռնութիւնը և դրանով բարձրացնել ընթերցարանի դրութիւնը: Յոյս ունենք և սպասում ենք: Ուստի, պ. խմբագիր, խնդրում ենք թէ ընթերցարանի անդամների և թէ նուիրատուների ազգանունները տպագրել «Մշակի» մէջ ի գիտութիւն նոցա և հասարակութեան»: Ցաւում ենք, որ չենք կարող տպել «Մշակի» մէջ Դավրէժի «Ընթերցասիրաց ընկերութեան» թէ անդամների և թէ նուիրատուների անունները, որովհետև մեր խմբագրութեան մէջ շատ կան այդպիսի մանրամասն նուիրատուութեանց ցուցակներ, և եթէ մենք տպելու լինենք այդ բոլորը, այն ժամանակ մեր լրագրի էջերը կը լցվեն միայն ազգանուններով և տեղ չի մնայ յօղուածների համար:

—

«Русскій Курьеръ» լրագրին Ս. Պետերբուրգից հաղորդում են հետևեալը: Բուխարայից այստեղ ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, եկող ամառը Ս. Պետերբուրգ կը հասանի բուխարացիների մի խումբ երկրպագելու համար կայսերական հասարակաց գրադարանում գտնվող Մահմէդի փեսայ Ալիի որդւոց արիւնով թրջված Ղուրանին, որը դուրս են բերել ռուսները Սամարկանդից և որը Բուխարայում բնակվող մահմեդականների համար սրբութիւն է համարվում:

—

«Тифл. Объяв.» լրագիրը լսել է, որ Թիֆլիսի պ. Նահանգապետի կարգադրութեամբ՝ արգելված է կանացի սեռին պատկանող բոլոր անձանց առևտուր անել գինետներում, դուխաններում և գարեջրետներում: Առաջ բերելով նահանգիս նոր պետի այդ խիստ օգտակար կարգադրութիւնը, մենք յոյս ունենք, ասում է վերոյիշեալ լրագիրը, որ այդ կարգադրութեամբ արմատախիլ կը լինի այն անբարոյականութիւնը, որը թագաւորում է ոչ միայն մեր քաղաքի խուլ և յետ ընկած փողոցներում, այլ և նրա ամենալաւ մասերում: Մենք հաւատացած ենք, որ զրկելով կանանցը գարեջրետներում առևտուր անելու իրաւունքից, դրանով երիտասարդութիւնը ազատվում է այն թակարդից, ուր մի քանիսներին կողոպտում են մինչև վերջին կօպէկը, իսկ մի քանիսներին էլ ուղարկում են հիւանդանոցները...

—

Նոյն լրագրի մէջ կարդում ենք, որ խմիչքների կանոնադրութեան հիման վրա, գինետներ, դուխաններ և գարեջրետներ բանալ թոյլ է տրվում, երբ դրանք գտնվում են յայտնի տարածութեան վրա եկեղեցիներից, զօրանոցներից, ուսումնարաններից և դրանց նման ուրիշ հիմնարկութիւններից: Վերոյիշեալ կանոնադրութեան հիման վրա, գարեջրետները պէտք է հեռու լինեն այդ հիմնարկութիւններից 20 սաժէն, իսկ ուրիշ հիմնարկութիւնները 40 սաժէն: Ճշդութեամբ հետևելով այդ կանոնադրութեանը, քաղաքային վարչութիւնը խիստ շատ առևտրականներին իրաւունք չէ տալիս բանալ վերոյիշեալ հիմնարկութիւնները:

—

Շաբաթ օր, դեկտեմբերի 17-ին, Կովկասի կառավարչապետը ճանապարհ ընկաւ դէպի Ս. Պետերբուրգ:

—

Ուրբաթ, դեկտեմբերի 16-ին, Արծրունու թատրոնում կայացաւ պ. Պալեանի ներկայացումն մասնակցութեամբ տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեանի, օր. Հախինմէի, պ. պ. Տէր-Գրիգորեանի, Տէր-Դաւթեանի, Գէղէմեանի և ուրիշների: Խաղում էին Նկարիչներ, Աշնանային երեկոյ և Հացի և ջրի յոյսով վօդևիլները: Վերջին պիեսան, որ առաջին անգամ էր խաղացվում հայերէն, շատ գեղեցիկ անցաւ շնորհիւ տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեանի խելացի և մտածված խաղի: Շնորհալի տիկինը ամենայն մանրամասնութեամբ մշակել էր իր դերը և շատ գեղեցիկ խաղաց: Այդ վօդևիլի վերջը տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեան ընծայ ստացաւ մի զոյգ բրիլեանտէ օղեր: Ներկայացմանը բաւական հասարակութիւն կար:

—

Նախկին պատերազմական մինիստր կոմս Դիմիտրի Ալէքսէևիչ Միլիւտին ներկայումս զբաղված է, որպէս հաղորդում են «Новости Дня» լրագրին, հանգուցեալ Թագաւորի մանրամասն կենսագրութիւնը կազմելով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Վան, 2/14 Նոյեմբեր 1883

Վաղուց է որ Վան քաղաքի բանտին մէջ շղթայակապ կը հեծէ Լիմ գիւղացի մի կորիճ հայ երիտասարդ, Թովմաս անուն: Սորա աններելի յանցանքը եղած է անձնապաշտպանութեան համար մի քուրդի սպանելը որ յարձակելով Թովմասին վրայ, աշխատած էր սպանել սրան: Թովմաս անզէն էր և իր թշնամւոյն զէնքը խլելով նորա ձեռքից, սպանեց նրան: Երեք տարին անցաւ որ մահապարտների բանտին մէջ շղթայակապ աշխատանքի ենթարկված կանցունէ իր սև օրեր. բայց մինչև այժմ կատարվող բոլոր հարցաքննութիւնները Թովմասին անմեղութիւնը կը հաստատեն: Սպանուած քրդի բարեկամները այրեցին, քանդեցին, կողոպտեցին Թովմասի տունը տեղը. հալածական վարեցին նորա ընտանիքը. Լիմ գիւղը անդադար իրենց յարձակումներով և կողոպուտներով անտանելի դրութեան մէջ ձգեցին. այս ամէնը քուրդեր արին և կանեն թիւրք կառավարութեան աչքին առջև որ ոչինչ արգելք չի դնէր: Թովմասի դատը Կ. Պոլիս Բ. Դուռն զրկուեցաւ և այնտեղէ ալ եկած թուղթերը իր անմեղութիւնը կը հաստատեն մասամբ. բայց տեղական կառավարութիւնը ամեն մասամբ դժուարութիւններ կը հանէ և չուզեր արձակել Թովմասին: Ընդհանուր դատախազը (պրօկուրօր գեներալ) որ հայատեաց մի թուրք է, կառաջարկէ այստեղի հայոց գլխաւորներին թէ ինձ համար գովեստի և շնորհակալութեան գիր գրեցէք Կ. Պոլիս և Լմեցի Թովմասին արձակեմ բանտէն: Ինչպէս կարելի է շնորհակալ լինել այն ընդհանուր դատախազէն որ իր Կ. Պոլիս յղած տեղեկագիրներին մէջ անդադար կը զրպարտէ հայերին համար թէ Վանի մէջ ամենէն աւելի անկարգ և չարագործներն են. թէ սուտ են հայերի հրատարակութիւնները հարստահարութիւնների մասին, թէ հարստահարիչներ, գողեր, մարդասպաններ և ամեն տեսակ գլխաւոր եղեռնագործներ հայերն են այստեղ, և այլն: Դեռ մօտ առեններ, երբ թիւրքեր Այգեստանի հայոց եկեղեցիների և քաղաքամէջի բողոքական հայոց ժողովարանի դռները մարդկային ապականութիւնով ծեփած էին գիշերայն և հայեր այս սրբապղծութեան դէմ բողոքեցին Բ. Դուռը, ընդհանուր դատախազը տեղեկագիր գրկեց Բ. Դուռը թէ հայեր արած են այդ չարագործութիւն, որպէս զի առիթ ունենան թուրքերին զրպարտելու: Նմանապէս աշխատած էր բողոքական հայ հասարակութեան բռնադատել տալ մի թուղթ որի մէջ գրուած էր թէ իրենց ժողովարանի եղած նախատինքին համար հայ սրիկաների վրա կասկածներ ունեն: Բայց բողոքականները չէին ընդունած այդպիսի ցածութիւնը:

Արդ, հայեր ինչպէս շնորհակալութիւն յայտնեն մի այսպիսի ընդհանուր դատախազէ. դա ինքնասպանութիւն կը լինէր հայերի համար: Մի և նոյն ժամանակ Լմեցի Թովմասին ալ բանտը թողուլը շատ սրտացաւ բան է. այնպէս որ հայեր երկու թրի մէջտեղ մնացած են Թովմասի խնդրին մէջ: Բայց ի հարկէ մէկ մարդը զոհ պիտի լինի ընդհանուր սկզբունքի պաշտպանութեան և Լմեցի Թովմաս իւր ընտանիքով հանդերձ պիտի խմէ դառն թշուառութեան բաժակի յետին մրուրն ալ...:

Արդեօք Թիւրքիայէ զատ մի ուրիշ երկիր ալ կա՞յ ուր անձնապաշտպանութիւնը յանցանք համարուի, ուր անմարդի լեռների գլուխ իր անձ աւազակների դէմ պաշտպանելու համար զէնք կրելն արգելեն: Մի քանի շաբաթ յառաջ, քաղաքցի և գիւղացի 80-ի չափ վանցիներ Կ. Պոլսէն կը վերադառնային Վան: Սոցա մէջ կը գտնուէին այնպիսի թշուառներ որք երկար տարիներէ հեռու իրենց սիրելի ընտանիք և հայրենիք թողած, պանդխտած էին Կ. Պոլիս մի քանի գրոշ շահելու և իրենց պարտքեր և թշուառութիւններ փոքր ի շատէ թեթևցնելու համար: Դոքա իրենց դառն արտասուքով և խնայողութեամբ վաստակած փողէն մի քիչ զոհած էին, մի մի հատ հրացան գնելու որպէս զի ճանապարհին իրանց պաշտպանեն գողերէն: Երբ կարաւանը ճանապարհ կելնէ Էրզրումէն Վան գալու համար, թիւրք կառավարութիւնը կը հաւաքէ այդ Վանցի հայերի քով գտնուած բոլոր հրացանները և մի քանի վեց հարուածական ատրճանակներ (ր է վ օ լ վ ե ր) միայն կը թողու: Կարաւանը հազիւ թէ 6 ժամի չափ կը հեռանայ Էրզրումէն, Փալանտէօքէն լերին վրայ 60-ի չափ սպառազինուած և ձիաւոր աւազակներ կը յարձակին հայերի վրայ և ամբողջապէս կը կողոպտեն: Եղած կողոպուտը 3000 օսմ. ոսկու (28,500 րբլ.) չափ կը հաշուեն: Կողոպտուած կարաւանը կը վերադառնայ Էրզրում և կը բողոքէ կառավարութեան որ մի քանի անմեղ մարդեր ձերբակալելով հարցաքննութեան կենթարկէ: Կը լսենք թէ հարցաքննութիւնները մինչև այժմ մի որոշ հետևանք չեն ունեցած և կառավարութիւնը կաշխատի տանել բերելով ձանձրացնել կողոպտուած հայերին: Արդէն սրանք յուսահատուեր են և տեսնելով որ Էրզրումի մէջ մնալով ոչինչ չը շահելէ զատ, աւելորդ ծախքերի

նայեց նախ խաչի վրա, իսկ յետոյ խաչխաչի ծաղիկներին: Ծաղիկները աւելի պայծառ էին: «Նա յաղթում է, ասաց հիւանդը,—բայց տեսնենք:» Եւ նա ցած իջաւ պատշգամբից: Չորս կողմը նայելով և չը նկատելով իր յետևում կանգնած պահապանին, նա անցաւ ածուների միջով և ձեռքը տարաւ դէպի ծաղիկը, բայց չը վստահացաւ նրան կտրել: Նա իր մեկնած ձեռքում և յետոյ ամբողջ մարմնում զգում էր տաքութիւն և ծակոց: Կարծես այդ ծաղկի կարմիր թերթիկներից էլեքտրական հոսանք էր բղխում և նրա մարմինը ծակոտում: Նա աւելի մօտեցաւ ծաղկին, աւելի մօտ տարաւ իր ձեռքը, բայց ծաղիկը, կարծես, արձակելով մահացու և թունաւոր շունչ, պաշտպանում էր ինքն իրան: Նրա գլուխը պտըտւում էր: Նա գործ դրեց իր վերջին ուժը և արդէն բռնեց ճիւղից, որ ծաղիկը կտրէ, բայց յանկարծ մի ծանր ձեռք պառկեց նրա ուսին: Պահապանը բռնեց նրան. «Քաղել չէ կարելի, ասաց նրան ծերունի խօխօլը. Ածուները մի կոխ տուր: Քեզ պէս խելագարուածներ այստեղ շատ կան. եթէ ամեն մէկը մի ծաղիկ կտրէ, պարտիզում ոչինչ չի մնայ,» թախանձանօք ասաց նա, դեռ ևս բռնելով նրա ուսից:

Հիւանդը լռութեամբ նայեց նրան, ազատուեցաւ նրա ձեռքից և շփոթված գնաց իր ճանապարհով:—Ո՛հ, դժբաղդներ, մտածում էր նա, դուք չէք տեսնում, դուք մինչև այն աստիճան կուրացած էք, որ պաշտպանում էք նրան: Բայց ինչ որ էլ լինի ես կը վերջացնեմ նրա հետ: Եթէ ոչ այսօր, գոնէ էգուց կը համեմատենք մեր ուժերը: Իսկ եթէ ես կը մեռնեմ, միթէ մի և նոյն չէ...

Նա զբօսնում էր պարտիզում մինչև երեկոյ, սկսելով օտարոտի ծանօթութիւններ և խօսակցութիւններ ուրիշների հետ, որոնք այս վարմունքները համարում էին անմիտ և ցնորական: Հիւանդը ման էր գալիս իր ընկերակիցների կամ մէկի, կամ միւսի հետ: Նա համարեա մոռացել էր ծաղկի մասին, բայց, դուրս գալով այգիից և բարձրանալով պատշգամբը, նորից տեսաւ խիտ, մութ և ցօղապատ խոտերի մէջ երկու, կրակի պէս, կարմիր մարմիններ: Այն ժամանակը հիւանդը ջոկվեց ամբոխից և, կանգնելով պահապանի յետում, սպասում էր յարմար դէպքի: Ոչ ոք չը նկատեց, ինչպէս նա ցատկեց ածուների վրայով, կտրեց ծաղիկը և շտապով թագցրեց իր կրծքի վրա շապիկի տակ: Երբ թարմ և ցօղաէտ բոյսը կպաւ նրա մարմինին, նրա երեսը ծածկվեցաւ մեռելային գունաթափութեամբ և նա սաստիկ սարսափի մէջ լայն բացեց իր աչքերը: Նրա ճակատը պատեց սառը քրտինքով:

Հիւանդանոցի ճրագները վառեցին: Հիւանդների մեծամասնութիւնը անկողիններում պառկած սպասում էր ընթրիքի, բացի մի քանի անհանգիստներից, որոնք շտապով շրջում էին կորրիդօրները ու դահլիճը: Ծաղիկ ունեցող հիւանդը վերջինների մէջ էր: Նա ման էր գալիս ձեռքերը սեղմելով կրծքին, կարծես նա կամենում էր ճմլել, խորտակել նրա վրա թագցրած բոյսը: Երբ ուրիշները նրան մօտենում էին, նա խոյս էր տալիս նրանցից, վախենալով դիպչել նրանց իր հագուստի ծայրով:

—Մի մօտենաք, մի մօտենաք, աղաղակում էր նա: Իսկ հիւանդանոցում այդպիսի բացականչութիւնները սովորական էին և այդ պատճառով ուշադրութեան չէին արժանանում: Նա ման էր գալիս աւելի մեծ ու արագ քայլերով:» Ես ճնշում եմ քեզ: Ես կը խեղդեմ քեզ, խուլ ու կատաղի կերպով ասում էր նա, կրճտացնելով իր ատամները:

Ճաշարանում ընթրիքը պատրաստ էր: Մի քանի ներկած և բօզբաշով լցրած սկուտեղներ դրած էին մերկ, առանց սփռոցի, սեղանների վրա: Հիւանդները շարուեցան երկայն նստարանների վրա: Նրանցից իւրաքանչիւրին տուին մէկ մէկ կտոր սև հաց: Ամեն մի սկուտեղից ուտում էին փայտեայ դգալներով մօտ ութ հոգի: Արտօնութիւն ունեցողները առանձին էին ուտում: Մեր հիւանդը շուտով կլանեց իր բաժինը, որը տարել էր պահապանը նրա սենեակը և դրանով չը բաւականանալով գնաց ընդհանուր ճաշատունը:

—Թոյլ տուէք ինձ այստեղ նստելու, ասաց նա վերակացուին:

—Միթէ դուք չէք ընթրել, հարցրեց վերակացուն, լցնելով սկուտեղները կերակրով:

—Ես շատ եմ քաղցած և ինձ հարկաւոր է կազդուրվել: Իմ կեանքի միակ յենարանը կերակուրն է. դուք գիտէք, որ ես բոլորովին չեմ քնում:

—Կերէք, սիրելիս, եթէ կամենում էք: Տարաս, տուր այս պարոնին դգալ և հաց:

Նա մօտեցաւ մէկ մեծ ամանի և կերաւ կերակրի ահագին քանակութիւն:

—Դէ՛հ, բաւական է, ասաց վերջապէս վերակացուն, երբ նկատեց, որ բոլորեքեանք արդէն ընթրել և հեռացել են սեղանից, իսկ մեր հիւանդը դեռ ևս շարունակում էր մի ձեռքով կերակուր ուտել, իսկ միւսով սեղմել իր կուրծքը:

—Ո՛հ, եթէ դուք իմանայիք, թէ ինձ ինչքան ուժ է հարկաւոր, ինչքան ուժ: Մնաք բարև Նիկօլայ Նիկօլայիչ, ասաց հիւանդը, վեր կենալով տեղից և պինդ սեղմելով վերակացուի ձեռքը: Մնաք բարև:

—Ո՞ւր էք գնում, հարցրեց ժպտալով վերակացուն:

—Ե՞ս: Ոչ մի տեղ: Բայց կարելի է էգուց մենք չը տեսնվենք: Շնորհակալ եմ ձեզանից ձեր բարութեանը համար:

Նա կրկին սեղմեց վերակացուի ձեռքը: Նրա ձայնը դողում էր, աչքերում երևեցաւ արտասուք:

—Հանգստացէ՛ք, սիրելիս, հանգստացէ՛ք, պատասխանեց վերակացուն: Ինչո՞ւ էք ձեզ այդպէս յուզեցնում: Գնացէ՛ք պառկեցէ՛ք և լաւ քնեցէ՛ք: Ձեզ անհրաժեշտ է երկար քնել. եթէ լաւ քնէ՛ք, շատ էլ կառողջանաք:

Հիւանդը հեծկլտում էր: Վերակացուն գնաց պահապաններին հրամայելու, որ ընթրիքի մնացորդը հաւաքեն: Կէս ժամից յետոյ հիւանդանոցում ամենքը քնած էին, բացի մի մարդուց, որը շորերը հագին պառկած էր իր մահճում: Նրան տիրապետել էր տենդային սարսուռ և նա ակամայ սեղմում էր իր կուրծքը, որը, ինչպէս ինքը կարծում էր, մահացու կերպով թունաւորված էր:

(Կը շարունակվի)

ալ կենթարկուին ի զուր, մուտքը են դատարկաձեռն գալ վանք:

Բաշկալէի առաջնորդ Բաղունի Յովհաննէս վարդապետին որ երեք տարի չափ յառաջ անձնապաշտպանութեան համար սախուած էր մի թուրք սպանել և որոյ դատաստանը տեսնելով անպարտ արձակեր էին իրան, այժմ Բաշկալէի մէջ բանտարկած են և իբր մարդասպան սաստիկ հսկողութեան և նեղութիւնների ենթարկած են: Ոչ անգլիական դեր-հիւպատոս պ. Էյրէսի և ոչ խրիմեան հայրիկի միջամտութիւնն և ոչ ալ պատրիարքարանի թ ա գ ր ի ր ն ե ր ն օգուտ չեն ունեցած վարդապետին արձակելու համար բանտէն:

Խրիմեան հայրիկ դեռ չէ մեկնած վանէն. սակայն հաւանական է որ քիչ ժամանակէն մեկնի: Մուշի ժողովրդին կողմէն դարձեալ հրաւիրակներ եկած են զինք տանելու համար:

Կամսարական բէկ ձեր կողմէն վերադարձած լինելով, գնացեր էր ուղղակի Բաշկալա և այնտեղէն անցեր էր Շատախ, Ջուլամերկ, Սղերդ և այլն որք իւր հիւպատոսական շրջանակի մէջ լինելով, իր պաշտօնի բնութեան համեմատ այցելութիւններ կանէ եղեր այդ տեղեր: Կը լսենք թէ Բաշկալայի թուրք կառավարիչը կր կասկածի որ կամսարական բէկ այդ կողմերի ռազմագիտական քարտէզը կը գծէ և թէ յատկապէս այդ նպատակով մի հայ տօպօգրաֆ (պ. Կուսիկով որ կամսարական բէկի քարտուղարն է) Տփղիսէն ընկերացած է իւր հետ: Իւր այս կասկած հեռագրով կը հաղորդէ վանի կուսակալին որ նոյնպէս հեռագրով հրահանգներ կուտայ իւր իշխանութեան տակ գտնուած կառավարչական բոլոր շրջանակներին որպէս զի ուշադրութեամբ հսկեն Կամսարական բէկի շարժումներին վրայ: Հասարակութեան մէջ պտըտող այս զրոյցին ստուգութեանը մենք մեր կողմէն չենք երաշխաւորեր:

Հրանտ

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի: Վաղաժամ են այն լուրերը, իբր թէ յունվարի 1-ին հաստատվելու է համալսարանական նոր կանոնադրութիւնը: Եկող տարի պետական կայքերի մինիստրութիւնը կունենայ մագնիտային և մետէօրօլօգիական օբսերվատօրիաներ Եկատերինբուրգի, Բարնաուլի և Ներչինսկի մէջ:

ԿՕՍՏՐՕՄԱ, 15 դեկտեմբերի: Այսօր բացված նահանգական ազնուականների ժողովը, լսելով նախագահի հաղորդած թագաւոր կայսրի խօսքերը, որ նա ուղղեց վօլօստների ստարշինաներին թագադրութեան ժամանակ, որոշեց՝ մի ուղերձով յայտնել հաւատարիմ հպատակութեան և անսահման շնորհակալութեան զգացմունքները Նորին Մեծութեան ողորմած ուշադրութեան համար դէպի ազնուականները:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 15-ին դեկտեմբերի: „Կրէն“ ընկերութիւնը սնանկացաւ: Պակասորդը 250,000 ռուբլ է:

ԱՐԽԱՆԳԵԼՍԿ, 15 դեկտեմբերի: Այսօր կատարվեցաւ Պէչէնէգեան սուրբ Տրիֆօնի տօնը, որ լուսաւորեց լօպարներին, նրա մահուան երեք հարիւրամեակի առիթով:

ՓԱՐԻԶ, 15 դեկտեմբերի: Հավասի ընկերութիւնըասում է. կարծում են որ ցէնդ ուղևորվեցաւ Լօնդօն Անգլիայի բարեկամական միջնորդութիւնը ձեռք բերելու համար Ֆրանս-չինական կռւի մասին, բայց աջողութիւնը կասկածելի է, որովհետև անկարելի է պահանջել, որ Ֆրանսիան հրաժարվի իր նախագծից Տօնկինի մէջ: Բացի այդ, Չինաստանի յարձակողական գործողութիւնները իրաւունք են տալիս Ֆրանսիային գրաւական պահանջել իր ծախսերի համար: Սենատը վերականգնեց Փարիզի արքեպիսկոպոսի 45,000 ֆրանկ ռոճիկը, որ պատգամաւորների ժողովը փոքրացրեց մինչև 15,000 ֆրանկ, նոյնպէս և 616,000 ֆրանկ օժանդակութիւնը սեմինարիաներին, որ ոչնչացրեց պատգամաւորների ժողովը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 դեկտեմբերի: “Journal de St. Petersbourg„ հերքում է արտասահմանի լրագիրների լուրերը, իբր թէ արտաքին գործերի մինիստր Գիրս իր որդուն գրած նամակով յայտնում է, որ կարող է ապահովել խաղաղութիւնը մի տարով: Լրագիրը ասում է. “կարելի է ցանկանալ խաղաղութիւն, աշխատել ոչնչացնել այն առիթները, որոնք կարող են խանգարել խաղաղութիւնը, բայց ապահովել նրան յայտնի ժամանակամիջոցով չէ կարող ոչ մի պետական մարդ:„

ՏԱՄԲՕՎ, 16 դեկտեմբերի: Նահանգական զեմստվօի ժողովը, ի նկատի ունենալով զեմստվօի տնտեսութեան կրիտիկական դրութիւնը, միաձայն որոշեց՝ միջնորդել կառավարութեան առաջ կալուածական երկարատև կրեդիտը էժանացնելու մասին և գիւղական տնտեսութիւնը պահպանելու նպատակով օրէնսդրական միջոցներ հրատարակելու մասին բանուորներից պայմանների չը կատարելու դէմ:

ՓԱՐԻԶ, 16 դեկտեմբերի: Լրագիրները հաւանում են կառավարութեան դիտաւորութեանը՝ պահանջել Չինաստանից դրամական վարձատրութիւն, եթէ կապացուցվի, որ չինական կանոնաւոր զօրքերը մասնակցել են թշնամական գործողութիւններին Տօնկինի մէջ:

ԶԱԳՐԷԲ, 16 դեկտեմբերի: Խորվատական սէյմի նախագահ կրէստիչ և փոխ-նախագահ Խորվատ հրաժարվեցին իրանց պաշտօններից:

ԲԷԼԳՐԱԴ, 16 դեկտեմբերի: Հրատարակված է մի շրջաբերական, որով թագաւորը շնորհակալութիւն է յայտնում զօրքերին քաջութեան, անձնազոհութեան և հայրենիքի ու թագաւորի առաջ ունեցած պարտականութիւնները կատարելու համար:

ԼՕՆԴՕՆ, 16 դեկտեմբերի: „Սմիտ և ընկ“. բամբակի ընկերութիւնը Նարօդ-Էյլանդի մէջ Նիւ-Եօրկի մօտ սնանկացաւ: Պակասորդը մէկ միլիօն դօլար է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 դեկտեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր. 50 կ., երկրորդ 94 ր. 87 կ., երրորդ 94 ր. 50 կ., չորրորդ 94 ր. 87 կ., հինգերորդ 94 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 220 ր. 75., երկրորդ 209 ր. 50., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 91 ր. 75 կ., երկրորդ 91 ր. 75 կ., երրորդ 91 ր. 75 կ., ոսկի 8 ր. 44 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^{7}/_{16}$ պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա $199^{1}/_{2}$ մարկ, Փարիզի վրա $246^{1}/_{2}$ ֆրանկ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

ՄՕՍԿՎԱ, 16 դեկտեմբերի: Այսօր սկսվեցաւ Մէլնիցկու զաւակների դատաստանական գործը: Բոլոր եօթ հոգին մեղադրվում են 307,000 ռուբլ ծածկելու համար, որոնք յափշտակված էին որբանոցից: Իրական ապացոյցների սեղանի վրա գտնվում են խրատուփակներ և մարմարէ պատուանդաններ, որոնց մէջ պահվում էին փողերը: Վկաներ ներկայացան 44 հոգի, որոնց թւումն է մեղադրված Մէլնիցկի հայրը:

ԽԱՐԿՕՎ, 16 դեկտեմբերի: Ամվրօսի եպիսկոպոսի միջնորդութեան համեմատ սրբազան սինօդը թոյլ տուեց 1884 թուականին հրատարակել փիլիսոփայական ամսագիր „Вѣра и разумъ„ վերնագրով:

ՕՐԷՆԲՈՒՐԳ, 16 դեկտեմբերի: Այստեղի քաղաքային բանկի քննութիւնը ապացուցեց, որ անհիմն էին լուրերը նրա վատ դրութեան մասին: Բանկի բոլոր գործերը կատարելապէս կանոնաւոր էին:

ՕԴԷՍԱ, 16 դեկտեմբերի: Բօրսային մասնաժողովը կարծիք յայտնեց յօգուտ շոգենաւային ռուսաց ընկերութեան միջնորդութեան Օդէսայի նաւահանգստի մէջ տեղ տալու համար էլինգ կառուցանելու նպատակով: Ընկերութիւնը կօնցէսիա է խնդրում 90 տարով: Էլլինգի կառուցումը մօտ 2 միլիօն ծախս կը պահանջի: Ջրի փոքր խորութեան պատճառով հարկաւոր կը լինի ջրանցք կառուցանել 18 ֆուտ խորութեամբ:

ՎԻԵՆՆԱ, 16 դեկտեմբերի: Չորեքշաբթի գիշերը Զէյցի մէջ (Բօսնիայում) երկրաշարժ կար, որ տևեց երեք վայրկեան: Բնակիչները գիշերը անցկացրին բաց օդի տակ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 դեկտեմբերի: Վերջին ժամանակներում Թագաւոր կայսրի առողջութիւնը նշանաւոր կերպով լաւացաւ, թէպէտ մինչև այժմ Նորին Մեծութիւնը պալատից չէ դուրս գալիս: Ցաւերը ուսի վրա գրեթէ անցան, ամենաանշան ուռոյցք է մնացել: Քունը կատարելապէս հանգիստ է: Թագաւորը հիւանդութեան բոլոր ժամերակը անդադար ընդունում էր մինիստրների զեկուցումները: „Русская Мысль“ ամսագրին տուած է առաջին նախազգուշութիւն այդ հրատարակութեան մէջ վերջին ժամանակներում այնպիսի յօդուածներ տպելու համար, որոնք ապացուցանում էին նրա վնասակար ուղղութիւնը, վերջինը մանաւանդ անխւրև երևաց „Петербургскія письма“ վերնագրով յօդուածի մէջ, որ տպված է դեկտեմբերի գրքում: Արդէն պատրաստված է ի յիշատակ թագադրութեան ձուլված մեդալների մի մասը և նրանցով վարձատրելու առաջարկութիւնը հաստատված է: Մեդալ ստանալու համար վկայականների տալը յանձնված է ներքին գործերի մինիստրին, բացի պահապաններից և պօլիցիականներից, որոնք վկայականներ կը ստանան Մօսկվայի գեներալ-նահանգապետից: Մեդ բրօնզից ձուլված մեդալը պէտք է կրել կուրծքի վրա Ալէքսանդրեան ժապաւէնով: Բօսսիցկու հիւանդութեան պատճառով Բուտենդանտյին դատաստանական գործը յետաձգված է մինչև նրա առողջանալը:

ՀԱՄԲՈՒՐԳ, 17 դեկտեմբերի: Փարիզի ռուսաց դեսպան իշխան Օրլօվ, որ երէկ հասաւ այստեղ, երեկոյեան ուղևորվեցաւ Ֆրիդրիխսրուէ իշխան Բիսմարկին այցելելու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 դեկտեմբերի: Անցեալ գիշեր քաղաքապետի գրասենեակի և մայրաքաղաքի հասարակական կարգապահութիւնն պահպանող բաժնի կառավարիչ ժանդարմների փոխ-գնդապետ Սուդէյկին սպանված է Գօնչարնայա փողոցի վրա գտնվող բնակարաններից մէկի մէջ, իսկ նրան ուղեկցող ստաճմաւորին մահացու վէրքեր են հասցրած:

ՕԴԷՍՍԱ, 17 դեկտեմբերի: Կոմս Իգնատիևի առաջարկութեամբ այստեղ հիմնվում է ռուսաց արդիւնաբերութեամբ և առևտրին նպաստող ընկերութեան բաժինը:

ԿԻԵՎ, 17 դեկտեմբերի: Դեկտեմբերի 13-ին կիևի նահանգական դատարանի մէջ քննվեցաւ քաղաքային փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան գանձապահ Սվիրիդօվի, փաճառականի աջէնկ Կօզլօվսկայի և վաճառականի որդի Պաստէնեկի դատաստանական գործը: Սվիրիդօվ մեղադրվում էր 265,000 ր. վատնելու, իսկ վերջինները նրանցից 20000 ռուբլ պահելու համար: Դատարանը երդուեալների որոշման համեմատ արդարացրեց բոլոր մեղադրվածներին և որոշեց վերցնել Սվիրիդօվի տարած փողերը:

ԼՕՆԴՕՆ, 17 դեկտեմբերի: Սօնտայի պաշտպանելու ժամանակ սև դրօշակների առաջնորդ Լիուս-Ֆօնգ ծանր վիրաւորված է: Նրա ընկերը սպանված է: Բակ-Նինգի վրա յարձակումը կը սկսվի օգնական զօրքերի հասնելուց յետոյ:

ԶԱԳՐԷԲ, 17 դեկտեմբերի: Պառլամենտական նախկին սահմանի պատգամաւորները խորվատական սէյմին մի զեկուցումն ներկայացրին, որ թագաւորին հաւատարմութիւն է արտայայտում, ճանաչում է պետութեան օրգանական օրէնքները, բայց մի և նոյն ժամանակ հաւասար իրաւունքներ է պահանջում պառլամենտական սահմանի համար կայսրութեան միւս բաժիններին հաւասար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 դեկտեմբերի: Բերլինի ռուսաց դեսպան Սաբուրօվ արձակուրդով Ս. Պետերբուրգ հասաւ: Ս. Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտային ընկերութեան միացեալ վարչութեան և վերահսկող մասնաժողովի որոշման համեմատ մասնաժողովի Նախագահ Լիխաչօվ գնաց ֆինանսների մինիստրին, խնդրելով, որ կառավարութիւնը քննէ ընկերութեան կասսան: Քննութիւնը շուտով կը կայանայ: Մտադրութիւն կայ վերաքննել օրէնքները պատուաւոր քաղաքացիների մասին:

ԲՐԻՒՍՍԷԼ, 18 դեկտեմբերի: Արգելված է Ռուսաստանից և Բալկանեան թերակղզուց տաւարի և ոչխարների բերելը Բէլգիա և այնտեղից անցկացնելը:

ԼՕՆԴՕՆ, 18 դեկտեմբերի: „Րէյտերի“ ընկերութեանը Հայֆօնգից հեռագրում են, որ Սօնտայ վերցնելու ժամանակ ֆրանսիացիները կորցրին 36 օֆիցերներ և մօտ 1000 զինուորներ, իսկ սև դրօշակները 6000 մարդ:

ՓԱՐԻԶ, 18 դեկտեմբերի: Սօնտայ գրաւելուց յետոյ, որտեղ բազմաթիւ զօրքեր են թողված, Կուրբէ վերադարձաւ Խանօյ: Միջոցներ են գործադրված կարմիր գետի դէլտան ծովային աւազակներից և ապստամբներից մաքրելու համար: Ֆրանսիացիների յարձակման մասին Բակնինգի վրա կամ Հայ-Նոան կղզու վրա ափ իջնելու վերաբերեալ դեռ ոչինչ յայտնի չէ:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիէննայից ստացվեցաւ տ. „Կոյլի“

ՎԷՊԸ

„ԱՐՏԱԽԱԶԴ և ՄԱՐԿԱՐԷՏ

կամ

ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ ՄԻ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿ ՈՒՍԱՆՈՂԻ“

Վաճառվում է „Կենտրօնական գրավաճառանոցում“, գինն է 1 ր. 1—5

АГРОНОМЪ,

знающій скотоводство, пчеловодство и садоводство, ищетъ мѣсто арендатора или управляющаго. Адресъ: Елизаветинская улица, д. № 133. Э. Рейхелъ. 1—3

Ցայտնի և տաղանդաւոր բանաստեղծ ՍԷՑԱՏԻ (կապիտան Պետրոս-բէգ Մատաթեանց) ընտիր բայց անտիպ մնացած բանաստեղծութիւնները փոշու տակից և կորստեան ճանապարհից ազատելու համար հատորներով հետզհետէ լոյս աշխարհ պիտի հանեմ։ Ամենայն ինչ պատրաստ շուտով մամուլի տակ կը մտնէ իմ սեպհական տպարանում արագատիպ մեքենայով։ Առայժմ կը տպվի երեք հատորիկը միասին, կանխիկ բաժանորդագրվողների համար մի րուբլի. տպագրվելուց յետոյ գինը կը բարձրանայ։

Ցանկացողները թող շուտով մեզ հասցնեն իրանց բաժանորդագինը հետևեալ հասցեով.

Въ Баку. Въ типографію Александра К. Касабова.

Ա. Ղասաբեանց։

6—20

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԻ ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ

ՐԱՖՖԻ „ՋԱԼԱԼԷԴԴԻՆ" ՎԷՊԸ։

5—7

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ

„ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԼՈՒԽԸ"

ճանապարհորդական տպաւորութիւնների նկարագիր Դ. Լ. Մօրգօվցեվի. (Թիֆլիսից սկսած մինչև ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԼՈՒԽԸ)

Մաքուր տպագրութիւն, ազնիւ թղթի վրա։ Գինն է 1 րուբլ հանդերձ ճանապարհածախսով։

Ծախվում է Շուշիում փոխադրողի մօտ, որին կարելի է դառնալ այս հասցեով „Шуша, Аракелу Бабаханянцу".

Ծանօթ. Գրքիս յարգելի բաժանորդներին յայտնում եմ ի գիտութիւն, որ ամենքըն էլ շուտով կը ստանան իրանց գրքերը։

Ա. Բաբախանեանց։

5—10

Յունվարից, մեր ԿԱՆԱՆՑ ԴԵՐՁԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՈՒՄ երկու աշակերտների ընդունելութիւն կը լինի։ Արհեստանոցի կազմակերպութիւնը ամերիկական ամենանոր սիստեմայով է, արհեստի ուսման կէսից յետոյ աշակերտները համարվում են ընկերներ և ԱՐԺԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԲԱԺԻՆՆԵՐ ԵՆ ՍՏԱՆՈՒՄ։

Արհեստանոցի կառավարիչ և ուսուցիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՆԵԱՆՑ։

2—2 (1)

էժան գնով ծախվում են ԲԷԼԳԻԱՅԻ ՀԱՑԵԼԻՆԵՐ, ՀՐԱՑԱՆ և ՐԷՎՕԼՎԷՐՆԵՐ, վիէննայի թօնէթ գործարանի ԱԹՈՌՆԵՐ և այլն։ Գալերէյ Արծրունի № 181. Դվօրցօվայա փողոցի վրա։

2—10

4000 ԱՓՍԷՆԵՐ 1-ին տեսակի 2 ր. դիւժինը, դանակներ և պատառաքաղներ, թէյ առաջին հունձի 1 ր. 60 կ. ֆունտը, ԿՕՆՖԷԿՏՆԵՐ հազի դէմ և զանազան տեսակ մուրաբաներ, էսէնցիա կակաօ, պիկուլի, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ֆլանէլ և այլն մեծ քանակութեամբ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ Նոյն տեղը ամեն ժամանակ անգլիական և ֆրանսիական երկաթէ մահճակալներ և ուրիշ ապրանքներ ծախվում են 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

4—8

ՀԱՅՈՑ ԿՈՎԿԱՍԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հայոց կովկասի Բարեգործական ընկերութեանն անդամակցութեան տոմսերը՝ ներկայ երրորդ տարեշրջանի համար՝ ծախվում են ԾՈՎԻԱՆԵԱՆ եղբարց բանկայում, պ. Եփ. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻ լամպայի մագազինում և ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ու ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ գրավաճառանոցներում։

„ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ"

Խմբագրութիւնը ընդունում է բաժանորդագրութիւն 1884 թ. (որ է 3 տարեշրջան)։

„ԹԵՐԹԸ" կը հրատարակվի ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ, նախընթաց տարիների ծրագրով, կը տպագրվի պ. Էմին Տէր-Գրիգորեանցի տպարանում։

Տարեկան գինն է՝ 3 րուբլ կանխիկ վճարելի։

Ստորագրվել կարելի է խմբագրատանը. օտար քաղաքացիք դիմում են հետևեալ հասցեով Въ г. Эривань. Въ редакцію журнала „Гигиеническій Листокъ".

Խմբագիր-հրատարակիչ բժ. ԼԵՒՈՆ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆՑ.

ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՄ

Այն պարոններին և գրավաճառանոցներին, որոնց կամ ուր ուղարկված են վաճառելու „ԷՍ ԷԼ ԻՄ ՍԱԶԻ" օրինակները, շտապեն վաճառուածների փողերը և, եթէ չեն ցանկանում շարունակել վաճառումն, մնացած օրինակները ինձ հասցնել այս հասցեով. Чрезъ Просковею въ гор. Св. Креста. Учителю Сафаріанцъ.

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ 1884 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ԱՐՁԱԳԱՆՔ"

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ

ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ.

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին։—II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։—III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագիրների տեղեկութիւնների և կարծիքների։—IV. Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխարքայութեան մէջ։—V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։—VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ տեղեկութիւններ արտասահմանեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։—VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն։—VIII. Ֆէլիէտօն։—IX. Խառն լուրեր։—X։ Յայտարարութիւններ։

Տարեկան բաժանորդագինն է 5 ր.
Կէս տարուանը 3 ր.

Թիֆլիսում ստորագրութիւն ընդունվում է խմբագրատանը և „Կենտրոնական գրավաճառանոցում"։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ въ Редакцію «Арцаганкъ».

„ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱՆՈՑ"

ամսագիրը կը հրատարակվի 1884 թ. յունվարին, գլխաւորապէս մանկավարժական ուղղութեամբ, ամսական տետրը 2 թերթից, տարին 10 տետր։ Տարեկան գինը երեք րուբլի։

Հրաւիրվում են մտածող, գպրոցասէր հայազն ուսուցիչներ աջակցելու „Մանկավարժանոցին" բաժանորդագրութեամբ և աշխատակցութեամբ։

Մինչև յունվար ստորագրողներին յունվարի մինին կուղարկվեն դպրոցական պրօգրամներ։

Ստորագրվողները յատկապէս պիտի գրեն. Эчміадзинъ. Редакція „Манкаваржаноцъ".

Խմբագիր-հրատարակող ԽՈՐԷՆ Ծ. ՎԱՐԴ. ՍՏԵՓԱՆԷ

2—3

Ալիւր Ա. Մ. Բրոդսկու (Օդէսայից) Мука А. М. Бродскаго (изъ Одессы).

Ամբողջ կովկասի համար միակ գործակատար լինելով, ես պատիւ ունեմ յայտնել պատուելի հասարակութեանը, որ ես վերոյիշեալ ջրաղացի ամեն տեսակ ալիւրի պահեստ եմ բացել Բաթում քաղաքում „Օդէսսա" հիւրանոցի տակ։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել իրանց պահանջներով վերոյիշեալ պահեստը, ՈՒՐ ԱԼԻՒՐԸ ԿԸ ԾԱԽՎԻ ՕԴԷՍԱՅԻ ՋՐԱՂԱՑՈՒՄ ԵՂԱԾ ԳՆԵՐՈՎ, միայն հաշւի վրա աւելացնելով ֆրախտը մինչև Բաթում։

Ալիւրի յատկութեան մասին աւելորդ է մանրամասն խօսել, որովհետև այդ ալիւրը իր բարձր արժանաւորութիւններով ամենքին արդէն յայտնի է, իսկ պատուիրողի պահանջը ճշտութեամբ կատարելու համար պահեստը կատարելապէս երաշխաւորում է։

Ագենտ Ս. Մ. Վօլֆէզօն

5—5 (2)

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՅԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ"

Այդ գինին շատ դուրեկան համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ածվում հետևեալ դիպվածներում. ԽԱՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՅԱՒԵՐԻ և տռհասարակ ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ։

Պէպսին „Բուդօ" ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԷԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.։

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման։

Դէպօ Շահ-Պարոնեանցի, և Գրիմակի այլ դեղատներում։

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՉԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ։ Ջեռօցաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., ակվօյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.։

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյամաններ, ակթօներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ։

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների մոմակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի գդալներ 4 ր. 50 կ. և թանգ, թէյի գդալներ Ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.։

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի։

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ րէվօլվերների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան վէշալկաներ, կլիւքներ։ Անգլիական և ամերիկական կլէօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը։

Մշտապէս ունեմ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԷԼՍՕՆԻ, թէյի համար խմորեղէն էյնեմի, ՐԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդըկօլօն) ծխվող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ։

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գալանտերէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդըլներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, գարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փոստի թուղթ, ծրարներ և այլն։

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ։

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս։

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

89—100